

SONNIEN KESÄTYÖT TULEVAT PÄÄTÖKSEEN

Sonnien pois ottamista laumoista tulee helposti viivyteltyä. Olisi huoletonna pitää eläimet laumoissa ja erotella kaikki kerralla myöhemmin syksyllä. Onko sonnien laumasta pois ottaminen välttämätöntä?

Lehmävasikat saavuttavat sukukypsyyden: poikimakauden alussa syntyneet, hyvin kasvaneet lehmävasikat voivat saavuttaa sukukypsyyden loppukesästä. Laumassa edelleen oleileva sonni ei jätä tilaisuutta käyttämättä. Kun sonni on otettu ajoissa pois, välttyään keskeytyspiikkien käytöstä syksyllä. Sonnien laumasta ottaminen vaatii laidunjärjestelyistä riippuen muutaman tunnin tai yhden työpäivän. Lehmävasikoiden tiineystarkastukset ja keskeytyspiikit vaativat muutaman tunnin tai yhden työpäivän + eläinlääkäri- ja lääkekulut.

Huomaamattomana jatkuva teiniraskaus etenee poikimiseen. Osa onnistuu silloin tällöin, mutta nuorelle hieholle se on joka tapauksessa liian kova kokemus eikä se koskaan saavuta sitä tuotantokapasiteettia, joka sillä olisi ollut ilman liian aikaista tiineyttä.

Haluan varmistaa, että kaikki emot ovat varmasti kantavia. Onko poikimakauden pituus tilalla enemmän kuin 63 päivää? Haluaisitko poikimakauden olevan ohi kahdessa kuukaudessa? Onko karjassasi jatkuvasti myöhään poikivia emoja? Onko vasikoiden kasvussa ja koossa iso haitari?

Tarkastele poikimakauden tapahtumia. Jaa poikimiset 21 päivän sykleihin. Kuinka monta lehmää poiki ensimmäisen kolmen viikon aikana, entä seuraavan 21 päivän aikana, entä kolmannella kierroksella? Alkukaudella poikineet emot ovat todennäköisiä aikaisin tiineytyjiä. Loppukauden roikkujat tulevat useimmiten myöhään kantaviksi, jos tulevat. Sonnin pitäminen laumassa myöhään antaa aina uuden mahdollisuuden näille huonon hedelmällisyyden omaaville emoille jatkaa karjassa ja pidentää poikimakautta. Syksyn tiineystarkastuksissa tiineeksi todettu lehmä yleensä lunastaa paikansa talvikaudelle, poikii se kuinka myöhään tahansa. Jos sonnit otetaan pois laumasta elokuun alussa, poikimakausi päättyy seuraavana keväänä toukokuun puolivälissä.

Vasikoiden koko ja kasvuerot ryhmässä syntyvät kun poikimakausi on pitkä. Maaliskuun 1. päivä syntyneellä vasikalla on kasvupäiviä 75 enemmän kuin esimerkiksi toukokuun 15. syntyneellä. Tasainen vasikkaera tuo välityksessä paremman tuloksen. Kotiin jäävien eläinten osalta tasaisten ryhmien ruokinta on helpompaa. Tasaisuus myös helpottaa eläinvalintoja ja tuo paremmat mahdollisuudet yhtenäisen karja-aineksen kehittämiseen eteenpäin.

Sonnien aikataulutettu vierailu laumassa on yksi varma keino säätää poikimakauden pituutta. Jos poikimakausi on venynyt pitkäksi, ensimmäinen askel on selvittää syyt ja korjata ne. Pelkkä astutuskauden rajaaminen ei riitä. Näistä emojen kuntoluokka poikimahetkellä on yksi tärkeimmistä. Jos emot olivat laihoja poikimakaudella, on tiineytyminen hidasta, eikä syy olekaan sonnien.

Sonnin erottaminen laumasta

Sonni on ymmärrettävästi haluton jättämään laumaansa. Helpointa on erotella sonnin mukaan ensin muutama lehmä tai hieho ja kun sonni on saatu harhautettua laumasta erilleen, voidaan seurana kulkeneet eläimet palauttaa takaisin laumaan.

Älä jätä sonnia yksin. Yksinolo saa sen hermostumaan. Jos käytössä on vain yksi sonni, järjestä sille sopiva pienlauma seuraksi, syksyn karsintalehmiä, tiineitä hiehoja tai emoja, joilla on sonni-vasikka.

Mikäli sonneja on tilalla useampia ja niiden pitäisi talvehtia samassa karsinassa, välit täytyy ratkoa. Sonnien luonteessa ja käytöstavoissa on eroja. Jotkut eivät yksinkertaisesti tule toimeen ja yhteiseloa on turha yrittääkään. Yleensä välit tulevat helpommin ratkaistua kun sonnien dominanssilla (ikä, koko, luonne) on selkeä ero. Toinen alistuu, toinen ottaa yliotteen. Sonnien yhdistämistä on syytä harkita tapauskohtaisesti ja kokemuksen mukaan. Riski loukkaantumisille on aina olemassa.

Sonni on tilasi tärkeimpiä työntekijöitä. Vakuutus on harkitseminen arvoinen.

Järjestelyt sonnien erottelussa

- Huolehdi, että sonneilla on tilaa välien selvittelyynsä
- Varmista, että ympärillä on kestävä ja vankat aidat. Sähkölanka antaa kunnan napsun
- Varmista, että alusta ei ole liukas eikä alueella ole paikkoja joissa sonnit voivat loukkaantua (kivikot, kuopat, kaatuneet puunrungot jne.)
- Muista, että sonnit ovat voimakkaan vaistokäyttäytymisen vallassa ja käyttäytyvät eri tavalla kuin lehmlaumassa. Varmista oma turvallisuutesi.
- Älä laita tasaveroisia sonneja yhteen (samankokoisia, ikäisiä, luonteisia), tasaväkinen taisto pitkittyy ja johtaa helpommin loukkaantumisiin
- Varaudu seuraamaan ottelua loukkaantumisten varalta.
- Jotkut sonnit sopeutuvat elelemään vierekkäisillä laidunkaistoilla. Jaa sonneille väliaidalla omat lohkonsa. Mikäli sonnit kunnioittavat aitoja eivätkä tule niistä läpi, järjestely on toimiva. Sonneilla on seuraa toisistaan, mutta väliaita estää tappelun.

Johanna Jahkola, Satafood Kehittämisyhdistys ry